

*Konferencja szkoleniowa
„Skuteczny samorząd – Integracja i rozwój”*

**System rekomendacji programów
profilaktycznych jako wsparcie działań
gminy w obszarze przeciwdziałania
uzależnieniom**

Karolina Flacht i Bartosz Ślaski

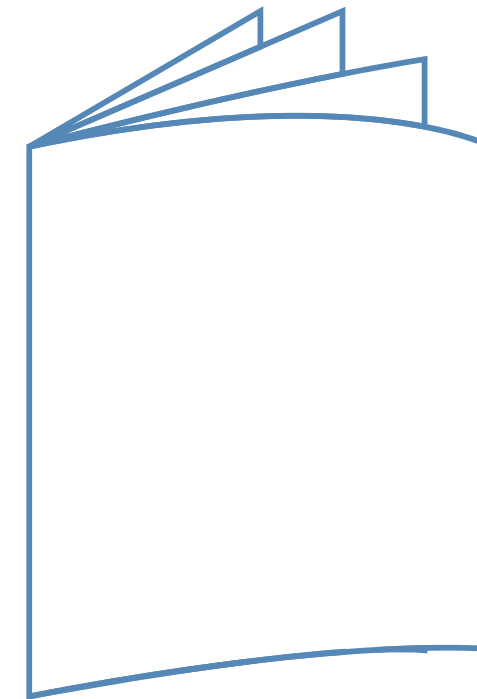
Profilaktyka uniwersalna

1. [ARCHIPELAG SKARBÓW](#)
2. [PROGRAM DOMOWYCH DETEKTYWÓW „JAŚ I MAŁGOSIA NA TROPIE”](#)
3. [PROGRAM FANTASTYCZNE MOŻLIWOŚCI](#)
4. [LABORATORIUM WIEDZY POZYTYWNEJ](#)
5. [PROGRAM WZMACNIANIA RODZINY](#)
6. [SPÓJRZ INACZEJ DLA KLAS 1-3](#)
7. [SPÓJRZ INACZEJ DLA KLAS 4-6](#)
8. [SZKOŁA DLA RODZICÓW I WYCHOWAWCÓW](#)
9. [PROGRAM PROFILAKTYCZNY DEBATA](#)
10. [PROGRAM EPSILON](#)
11. [PROGRAM TRZY KOŁA](#)
12. [UNPLUGGED](#)
13. [ARS CZYLI JAK DBAĆ O MIŁOŚĆ?](#)
14. [APTECZKA PIERWSZEJ POMOCY EMOCJONALNEJ](#)
15. [TUTORING SZKOLNY - PROGRAM PEDAGOGIKI DIALOGU](#)
16. [ZAGRAJMY RAZEM](#)
17. [PROJEKT LUSTRO](#)

Skuteczna profilaktyka uzależnień

Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Skuteczna profilaktyka uzależnień

Profilaktyka uzależnień

Profilaktyka to **świadome działanie zapobiegające problemom zanim one wystąpią** oraz ograniczanie (minimalizowanie) negatywnych konsekwencji zachowań ryzykownych.

Profilaktyka ma przede wszystkim charakter uprzedzający, a nie naprawczy.

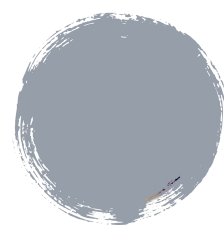
(K. Ostaszewski)

Przykład z życia

Hej. Przepraszam ze przy niedzieli...znasz, polecisz -poradzisz ;)) jakis fajny program profilaktyczny w formie koncertu, wydarzenia muzycznego itp., wyjazdowy lub stacjonarnie - dla szkoły podstawowej.

Teatry profilaktyczne troche sie przejadly, unplugged w kl.7 i 8 malo aktywne i w formacie kt stosujemy na co dzien. Szukam czegos nowego, dynamicznego.

Przykład z życia

**Efektowny czy efektywny –
recenzja Programu
Profilaktycznego
„Cukierki”**

Daniel Melerowicz

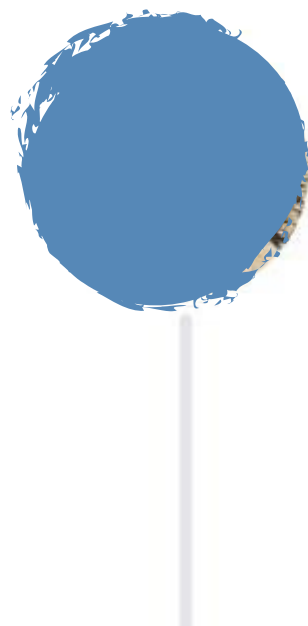
Przykład z życia

**Program
rekomendowany**

**Program
certyfikacyjny**

Przykład z życia - rekomendacja

Ja aktualnie zamawiałam program rekomendowany Spinacz. Mam zamiary na super realizatorów. Zapraszam na priv.

Zgadzam się w 100% rekomendowanie programów profilaktycznych jest niezwykle ważne i potrzebne przy tak dużej ilości zajęć oferowanych szkołom - mam nadzieję, że kiedyś i nasz program **Spinacz** znajdzie się na liście programów rekomendowanych...

Przykład z życia - oferta programowa na 2022 r.

"Podczas koncertu na sali panuje cisza, skupienie, wszyscy słuchają.

Nie ma komentarzy, uwag i docinków.

Nikt nie wychodzi w trakcie spotkania."

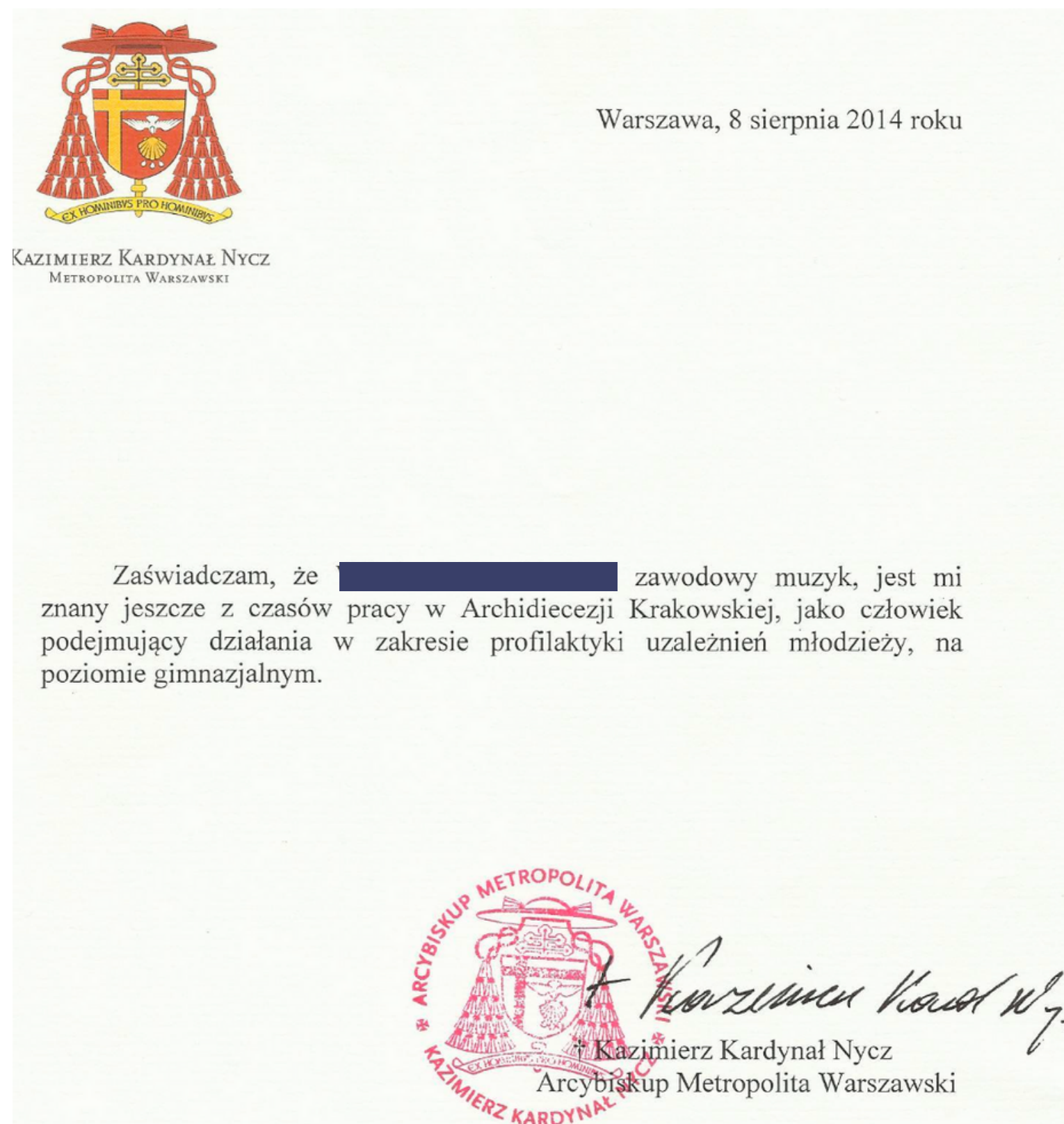
Program przeciwdziałania uzależnieniom w formie warsztatów profilaktyczno - muzycznych w wykonaniu wirtuoza perkusji.

"Profilaktyka nie prelekcja. Program realizowany jest w formie koncertu rockowego, podczas którego przestrzega młodzież przed zgubnymi wpływami używek. Koncert jest sumą obserwacji życia rockowego, aktorskiego i artystycznego w ogóle."

"Zajęcia prowadzone są z wykorzystaniem: „burzy mózgów”, dyskusji, demonstracji graficznej i eksperymentów psychologicznych."

Przykład z życia - Referencje

Warszawa 2009-09-21

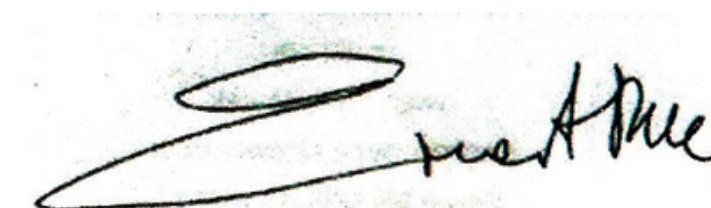
LIST POLECAJĄCY DO ODBIORCÓW AUTORSKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYCZNEGO

ERNEST BRYL

/ AMBASADOR RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ W IRLANDII, POETA, PROZAIK, PUBLICYSTA, POSEŁ NA SEJM.../

[REDACTED] Poeta, pieśniarz związany z [REDACTED] kiedyś lubianym i nazywanym poetycką piosenką. Potem trochę zapomnianym na rzecz tekstów, które już są tylko okrzykami. Na szczęście poezja śpiewana powraca do serc odbiorców.

A sam pieśniarz i poeta? Też jest specjalny, bo wszystko o czym pisze jest przeżyte. I to co dobre i to co się nie udało. I radości i przegrane. Niezasłużenie i zasłużenie. Śpiewa też wiersze innych poetów – jego przyjaciół. A więc i moje. Właściwie nie mogę Go oddzielić od Jego piosenek. A są te piosenki, czy raczej śpiewane wiersze bardzo związane z życiem tych, którym się niełatwo idzie przez życie. Bo i [REDACTED] tak się przydarzyło. Wie co to praca fizyczna, wie, co kłopoty ze światem i kłopoty ze sobą, wie co miłość, wie co rodzina, wychowanie dziecka. Wie też, co to jest przegrana i wygrana. No i stara się żyć tak, aby się jakoś w lustrze oglądać. Wart słuchania i uwagi. Bo specjalny a to dziś nie takie częste.

Przykład z życia

Katarzyna Łukowska

Zachęcamy samorządy - zanim coś Państwo kupicie sprawdźcie czy znajduje się w bazie programów rekomendowanych. Załączone rekomendacje z innych gmin i szkół nie są dowodem skuteczności programu.

Praktyki w gminach

- **brak - skutecznych oddziaływań profilaktyki**
- **pół na pół - nieskuteczne oddziaływania i programy rekomendowane**

≠

Skuteczna profilaktyka uzależnień

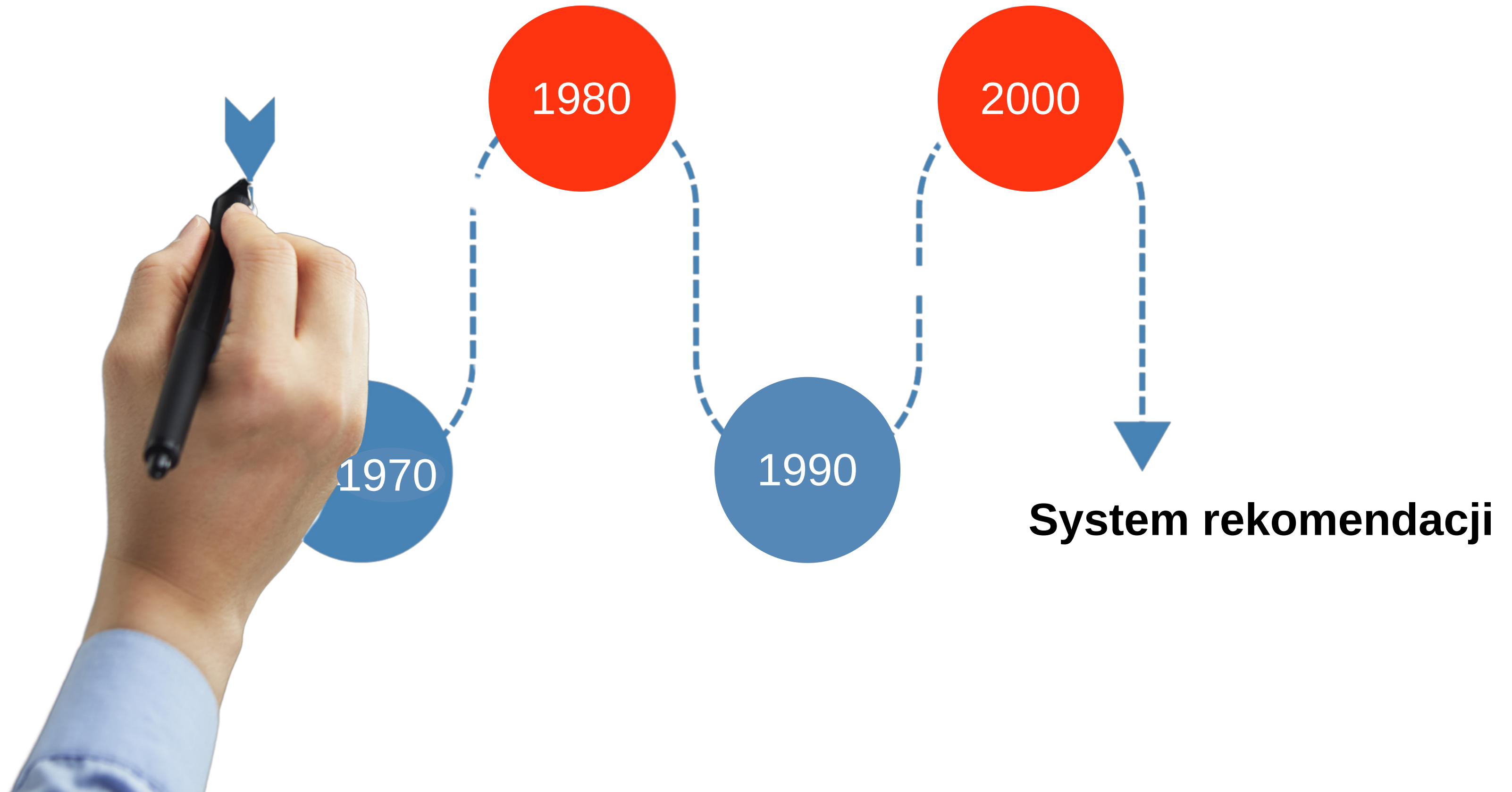

Skuteczna profilaktyka uzależnień

W ciągu 12 lat w Polsce nastąpił postęp w profilaktyce uzależnień. Przy opracowaniu programów profilaktycznych zaczęto wykorzystywać podstawy naukowe, strategie i budowę ich opierać na badaniach, co wpłynęło na skuteczność programów i rzeczywisty wpływ na zapobieganie uzależnieniom.

O profilaktyce uzależnień w kontekście czasu

Problematyka zachowań ryzykownych w latach 70. XX wieku

„Kiedy dziennikarze odkrywają, że w Polsce są „klejarze” w prasie zaczynają pojawiać się informacje o kleju wraz z instrukcją, gdzie można kupić płyn, jak wygląda i w jaki sposób się go używa.

**Artykuły prasowe wpływają na wzrost liczby osób eksperymentujących z płynem.
W pewnym reportażu dziennikarz błędnie podaje że płyn Tri się pije,
a nie wydycha, co prowadzi do licznych zatruc i zgonów”.**

Kamińska A. (2021) Kotański. Bóg Ojciec. Konfrontacja. Opowieść o legendarnym twórcy monaru s. 44

Przykład z życia

Hej. Czy ktoś z Was robił gazetkę o dopalaczach? I mógłby podzielić się pomysłem?

Skuteczna profilaktyka uzależnień

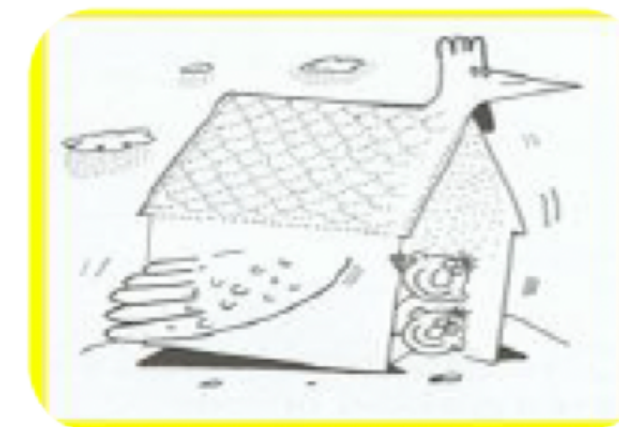
Informacyjna

Uczenie
umiejętności

Kształtowanie
norm

Budowanie
klimatu szkoły

Mentoring

Widerzy
młodzieżowi

Praca z
rodziną

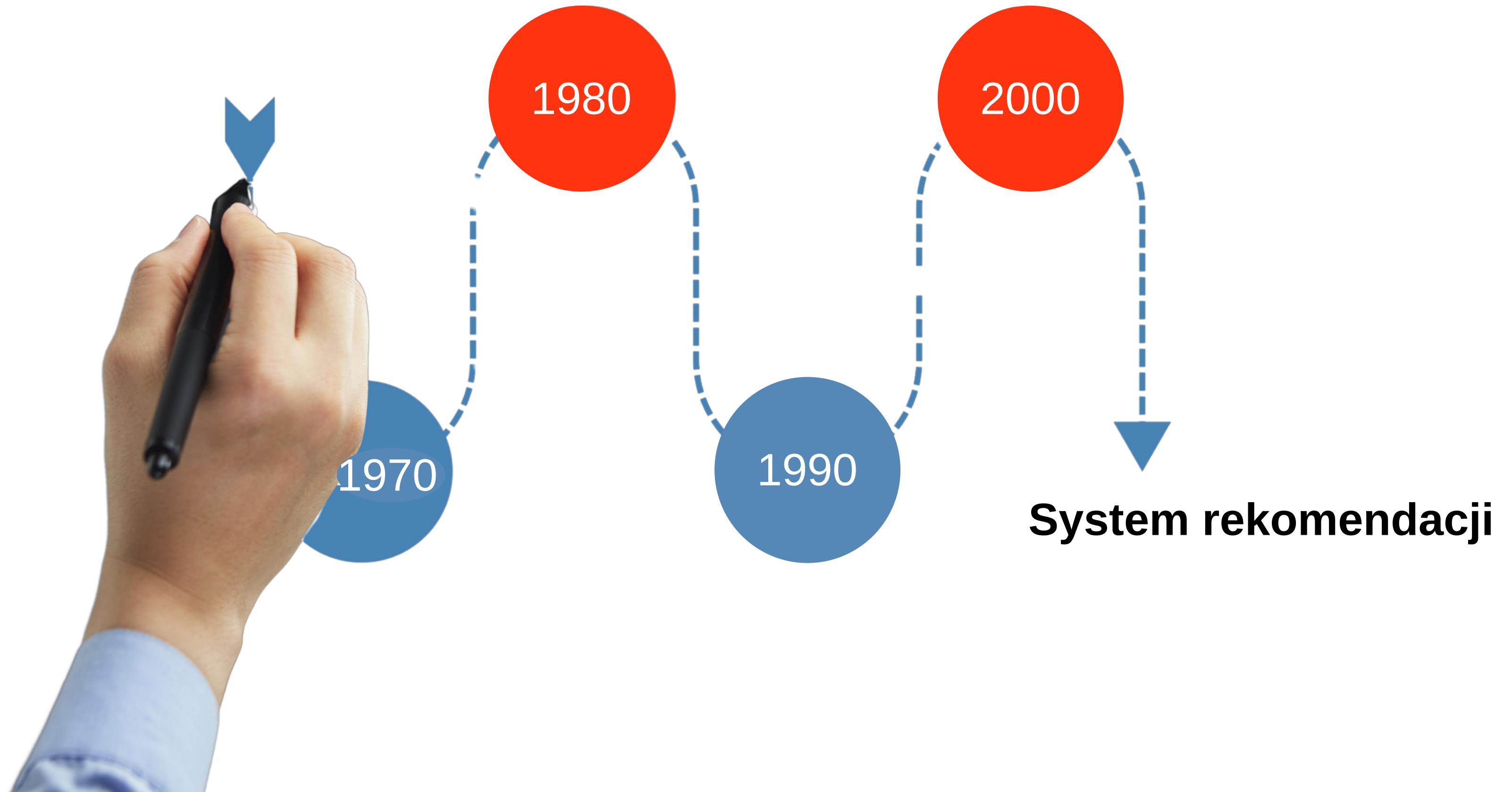

Konstruktywne
zajęcia

Ostaszewski, Podstawy profilaktyki opartej na dowodach naukowych

Lepszy jest całkowity brak informacji niż informacja przygotowana nieprawidłowo

O profilaktyce uzależnień w kontekście czasu

Problematyka zachowań ryzykownych w latach 80. XX wieku

Celem Kotańskiego miała być profilaktyka,
co do której nie miał sprecyzowanego pomysłu
dlatego zaczął eksperymentować.

„(...) Kotański zamierza zajmować się profilaktyką.

Nie ma pomysłu na to jak systemowo zająć się profilaktyką, ale eksperymentuje”.

Kamińska A. (2021) Kotański. Bóg Ojciec. Konfrontacja. Opowieść o legendarnym twórcy monaru

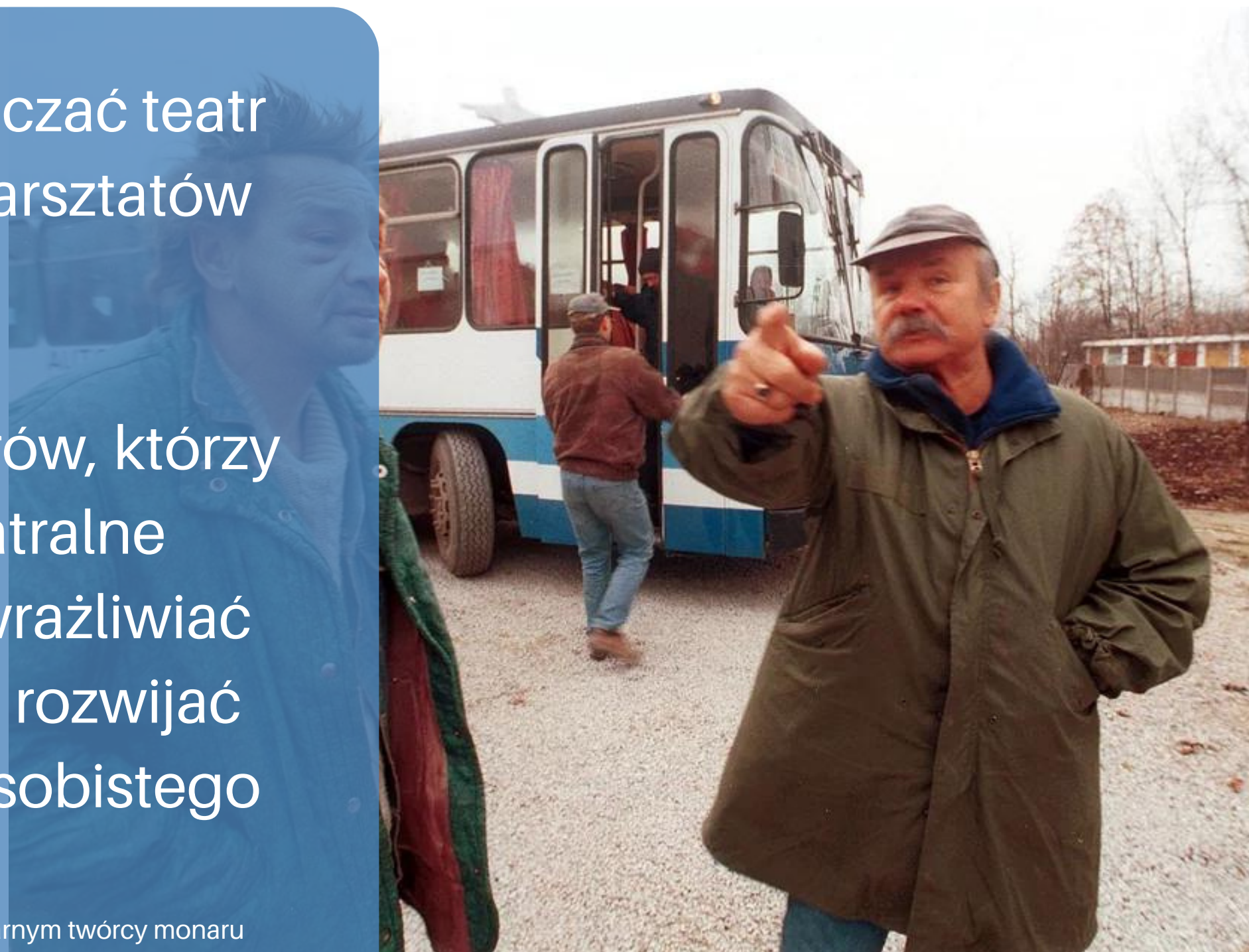

Problematyka zachowań ryzykownych w latach 80. XX wieku

I tak do profilaktyki zaczyna wkraczać teatr i instruktorzy do prowadzenia warsztatów teatralnych

„Kotański (...) zatrudnia instruktorów, którzy mają prowadzić warsztaty teatralne i organizować zajęcia mające uwrażliwiać młodzież”. Zajęcia miały na celu rozwijać empatię zachęcać, do rozwoju osobistego i życia w trzeźwości.

Kamińska A. (2021) Kotański. Bóg Ojciec. Konfrontacja. Opowieść o legendarnym twórcy monaru

Teatr jako przykład profilaktyki nieskutecznej

Akcje te określiłam mianem desantu profilaktycznego, ponieważ były adresowane przeważnie tylko do uczniów i realizowane przez osoby z zewnątrz, które nie interesowały się potem ani odbiorcami tych działań, ani potrzebami szkoły. (...) tzw. teatry profilaktyczne – krótkie spektakle o niesprecyzowanych celach i nieznannej efektywności.

(Szymańska J., Programy Profilaktyczne Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki, ORE 2012)

Przykład z życia - teatry

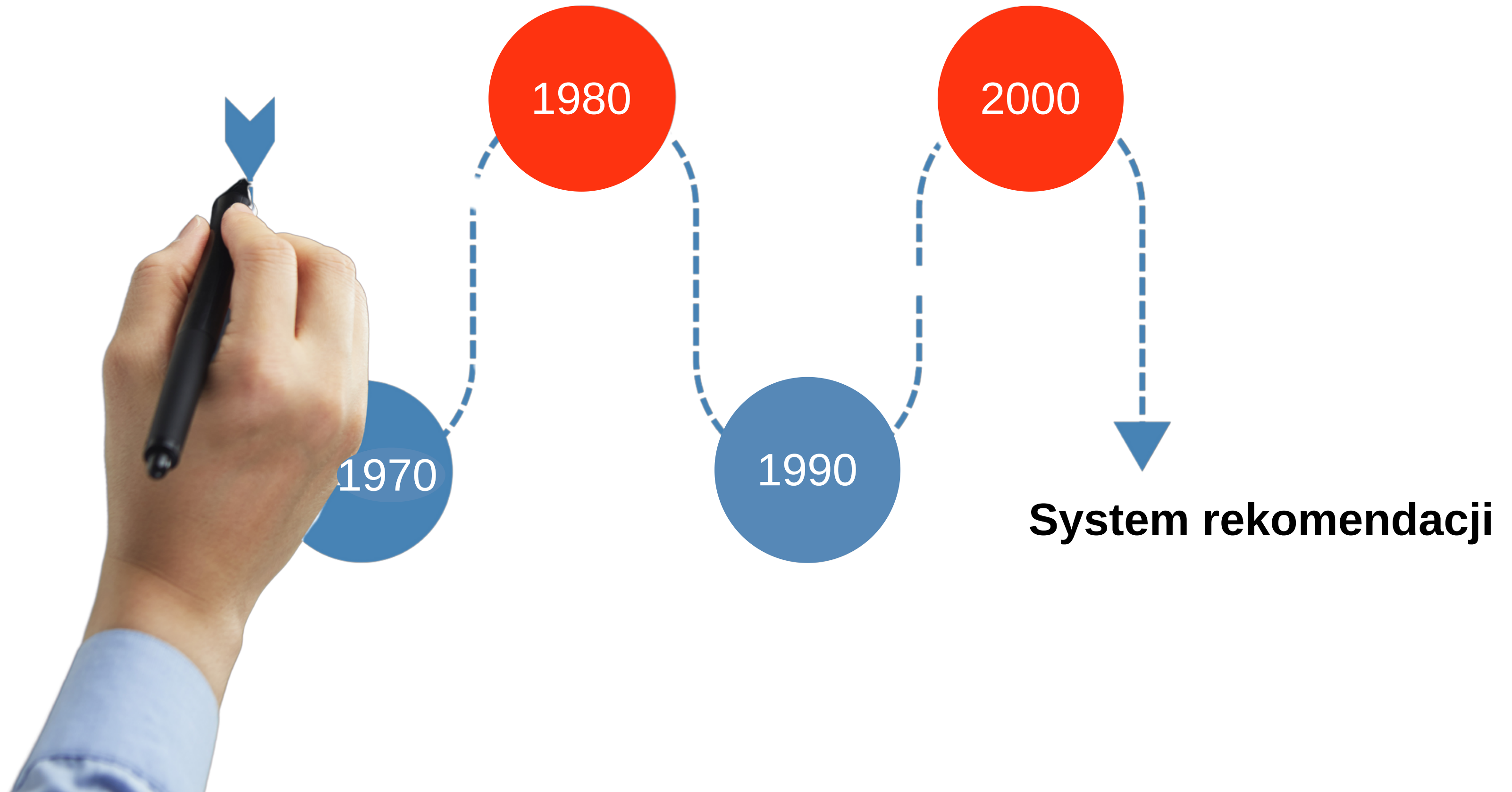
Czy macie może Państwo zamiary na jakiś naprawdę fajny teatr profilaktyczny lub warsztaty dla młodzieży szkoły ponadpodstawowej ??? (płatne lub bezpłatne)

Dla klas 1-6 i oddziałów "Teatr na jednej nodze" z Torunia, 8zł opłata. Korzystałam z tego wiele razy, śmieszny, konkretny ale i angażujący uczniów.

teatr Kurtyna z Krakowa, super profilaktyka dla każdej klasy 4-8. Prowadzi pan Maciej.

[REDAKTOR] czy mogę również poprosić o zamiary na ten teatr? Czy przyjeżdżają do szkoły?

O profilaktyce uzależnień w kontekście czasu

Późne lata 90. ubiegłego wieku i początek lat dwutysięcznych

Podjęto kroki zmiany zarządzania profilaktyką
z centralnej na samorządową budziło nadzieję dla profilaktyki.

Pod koniec lat 90 stworzono podwaliny systemu prawnego,
w którym kluczowe było przekazywanie środków finansowych
i kompetencji samorządom lokalnym.

Późne lata 90. ubiegłego wieku i początek lat dwutysięcznych

Wbrew pozorom do lat ubiegłych w latach dziewięćdziesiątych **rozwinęło się kilka programów, które rokowały dobremu kierunkowi profilaktyki np. „Spójrz inaczej”.**

Program ten poddany został serii badań ewaluacyjnych.

Można by pomyśleć, że te pionierskie programy miały niebywałą szansę odgrywać kluczową rolę i skutecznie torować drogę skutecznym oddziaływaniom profilaktyki w Polsce.

Późne lata 90. ubiegłego wieku i początek lat dwutysięcznych

**Na początku lat 2000 mocą prawa szkoły zostały zobowiązane do realizowania
szkolnego programu profilaktyki.**

Profilaktyka uzależnień poprzez ten dokument dotarła do każdej szkoły w Polsce.

Program wychowawczy i Program profilaktyczny.

Od 2017 r. Program wychowawczo-profilaktyczny.

Późne lata 90. ubiegłego wieku i początek lat
dwutysięcznych

**Uruchomił się cały mechanizm rynkowy,
w którym główną rolę odgrywała **ATRAKCYJNOŚĆ,**
EFEKTOWNOŚĆ I PROFILAKTYKA STRACHU**

Późne lata 90. ubiegłego wieku i początek lat dwutysięcznych

Jakie "produkty profilaktyczne" najlepiej się sprzedawały?

Profilaktyka strachu

~ OSTATNIA ŚCIEŻKA ~

~ OSTATNIA DZIAŁKA ~

Skuteczna profilaktyka uzależnień

≠

Działania akcyjne, jednorazowe, konkursy wiedzy o narkotykach, plastyczne

Przykład z życia - filmy

Szukam filmu przemawiającego do młodzieży klasa 7 i 8. Problemy hejt w internecie, zastraszanie, używki typu alkohol i e-papierosy. Może coś z nowszych produkcji, ale niekoniecznie.

**Witam wszystkich.
Poszukuję filmu o
tematyce profilaktycznej (uzależnienia), który
mogłabym obejrzeć z
uczniami z klasy VII i VIII .**

"Najlepszy" - film, który na dzieciakach robi wrazenie

Realizatorzy bez określonych wymagań specjalistycznego przygotowania

W praktyce oznacza to, że każdy MOŻE zajmować się profilaktyką

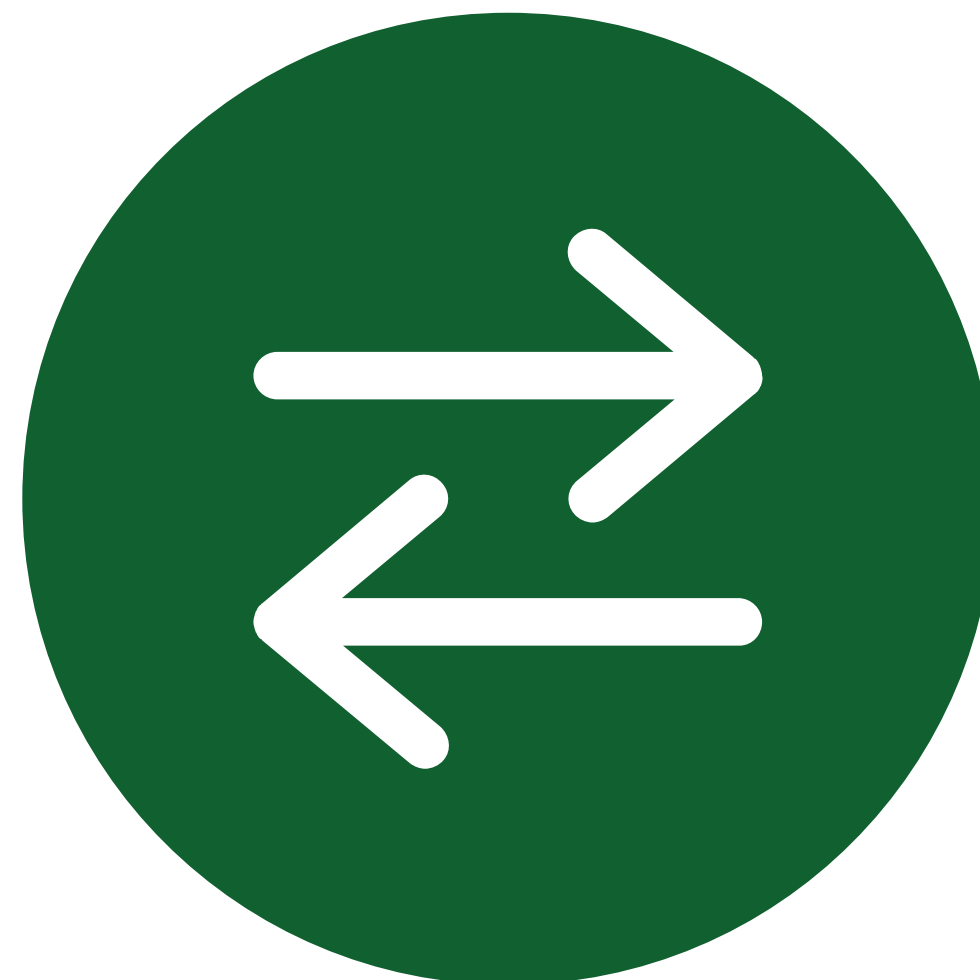
Świadectwo neofity

(osoba kończąca leczenie uzależnienia od narkotyków)

Świadectwo trzeźwiejącego alkoholika

**Koncerty rapera
artystów teatralnych.**

...

**ZMIANA PARADYGMATU
W PROFILAKTYCE UZALEŻNIEŃ**

Skuteczna profilaktyka uzależnień

W 2015 roku Ministerstwo Edukacji Narodowej przeprowadziło badanie ankietowe.

Wyniki z 67% szkół prowadzonych przed gminy:

- **niska jakość realizowanej profilaktyki**
- **niespójności już na poziomie pytania o programy rekomendowane**
- **brak współpracy na polu gmina-szkoła, szkoła-gmina**

Skuteczna profilaktyka uzależnień

W 2019 roku NIK

"Gmina wykonując zadania z zakresu profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży powinna aktywnie wspierać szkoły w tym zakresie, szkoły włączać w tę współpracę"

Skuteczna profilaktyka uzależnień

W 2019 roku NIK

Wnioski pokontrolne dla gmin i szkół:

- **zapewnienie prowadzenia profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków w pierwszej kolejności w oparciu o rekomendowane programy profilaktyczne**
- **zwiększenie wsparcia w zakresie wdrażania rekomendowanych programów profilaktycznych**

Skuteczna profilaktyka uzależnień

Analiza ankiet PARPA G1 z 2020 roku:

Decyzje o realizacji różnych przedsięwzięć podejmowane były bez należytego oparcia w diagnozie i bez wykorzystania wiedzy o współczesnej profilaktyce.

Tylko w co czwartym samorządzie realizowany był program znajdujący się w Systemie Rekomendacji Programów.

Na realizację programów rekomendowanych przeznaczono tylko 10% środków przeznaczonych przez gminy na działania profilaktyczne.

Skuteczna profilaktyka uzależnień

20.05.2022

PROWADZENIE PROMOCJI ZDROWIA PSYCHICZNEGO, PROFILAKTYKI UNIWERSALNEJ W ZAKRESIE UŻYWANIA SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH I ZABURZEŃ BEHAWIORALNYCH

Minister Zdrowia rozpoczął procedurę włączania kwalifikacji rynkowej "Prowadzenie promocji zdrowia psychicznego, profilaktyki uniwersalnej w zakresie używania substancji psychoaktywnych i zaburzeń behawioralnych" do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, minister właściwy zaprasza środowiska zainteresowane do zgłoszenia uwag do wniosku o włączenie kwalifikacji rynkowej do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.

Prosimy o przekazanie swoich uwag w załączonym formularzu konsultacji do dnia **19.06.2022 r.** i przesłanie drogą elektroniczną na adres: kancelaria@mz.gov.pl.

Do pobrania:

[Pismo Ministra Zdrowia](#)

[Wniosek](#)

[Formularz](#)

ZAMIANA PARADYGMATU

W myśl koncepcji paradygmatu (konhnowskiej) aby dana teoria mogła zostać uznana za paradygmat, musi być lepsza od innych teorii, które z nią konkurują.

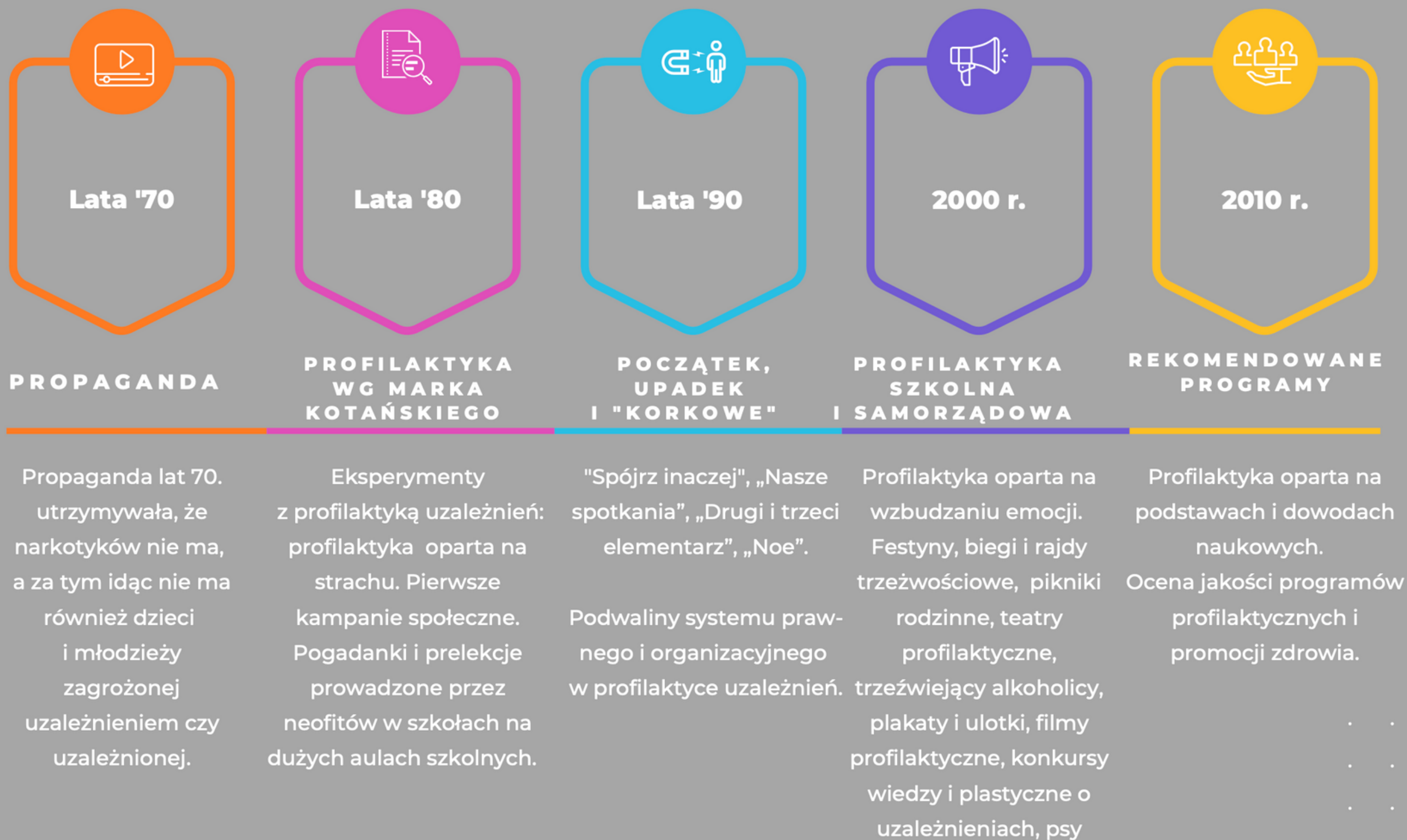
Nowe paradygmaty mają zacierać pamięć o swoich poprzednikach.

Wiedza z nimi związana staje się błędna, a przez to niekiedy wstydliva.

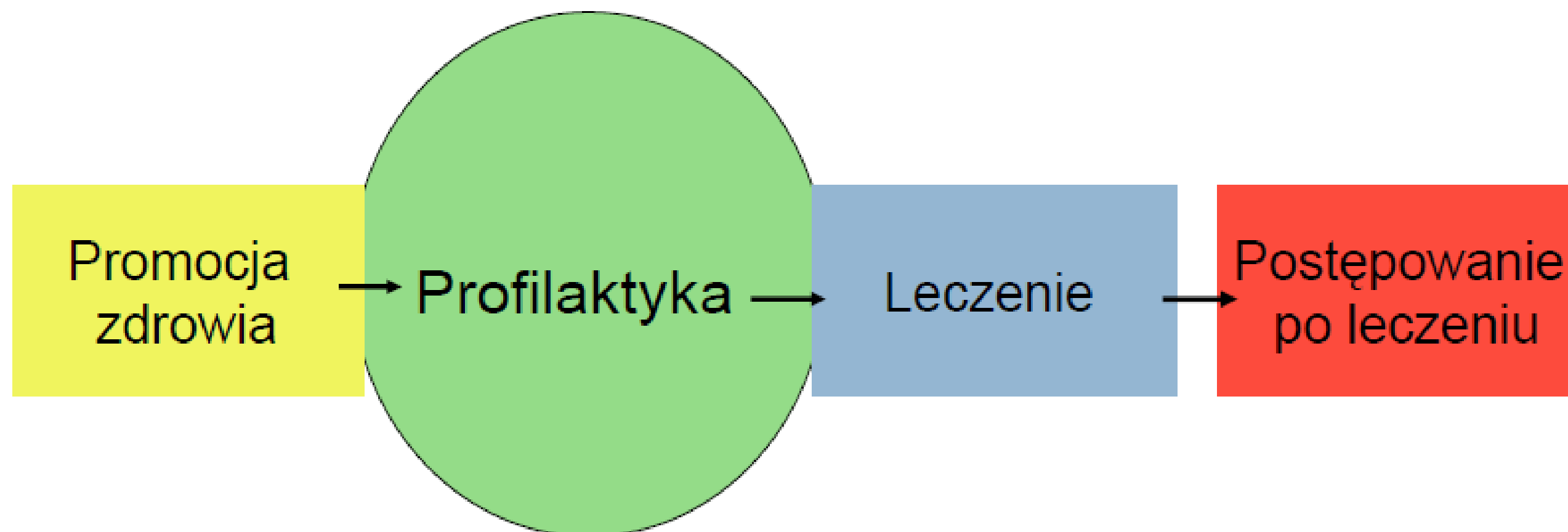
Pamięć o nich nie przynosi z perspektywy naukowca niczego dobrego, jedynie podkreślenie błędów, ludzkich ułomności i nieporozumień.

Warunkiem, który spełniać musi nowy paradygmat, jest uwzględnienie zjawisk wskazujących upadek statusu dawnego paradygmatu, a przez to jego zmianę.

ZMIANA PARADYGMATU W PROFILAKTYCE UZALEŻNIEŃ W KONTEKSCIE CZASÓW

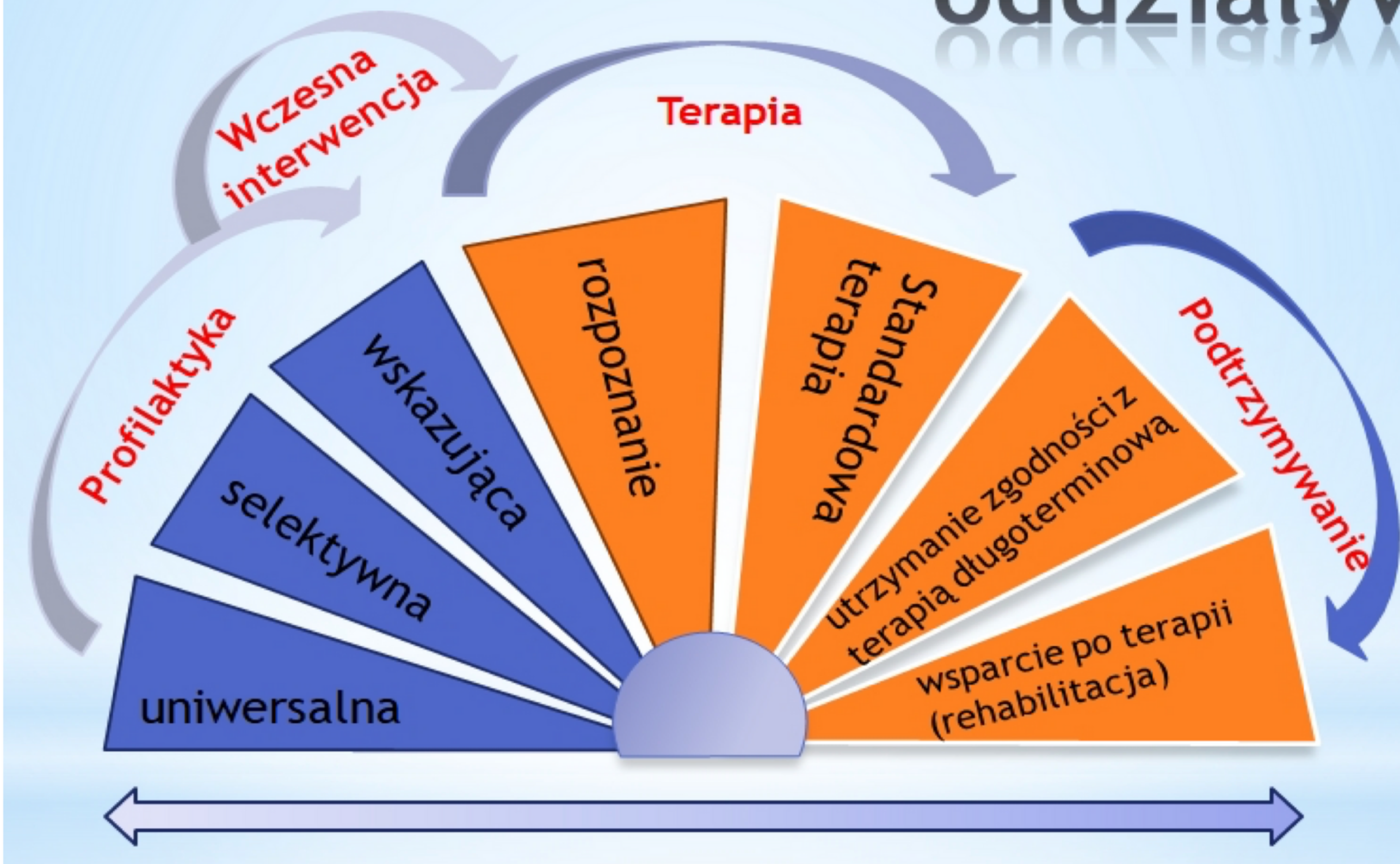
Miejsce profilaktyki w ochronie zdrowia

Ostaszewski K., Adaptacja z: Mrazek i Haggerty (1994)

* Model kompleksowych oddziaływań

Podstawy profilaktyki

**Czynniki
chroniczne**

Skuteczna profilaktyka uzależnień

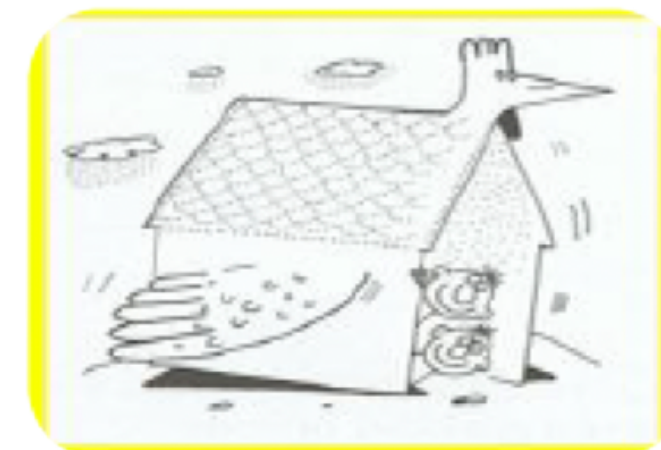
Informacyjna

Uczenie
umiejętności

Kształtowanie
norm

Budowanie
klimatu szkoły

Mentoring

Liderzy
młodzieżowi

Praca z
rodziną

Konstruktywne
zajęcia

Skuteczna profilaktyka uzależnień

- Znaczenie **psychologii rozwojowej** dla skutecznej profilaktyki
- Znaczenie **teorii psychologicznych** dla współczesnej profilaktyki

EWALUACJA

Wzrost wiedzy

Wzrost samooceny uczniów

Pozytywna zmiana postaw

Dziękujemy za uwagę

GRUPA NA

SkutecznaProfilaktyka.pl

DLA PROFILAKTYKÓW

- **aktualności ze świata skutecznej profilaktyki**
- **informacje o szkoleniach z programów rekomendowanych**
- **informacje o szkoleniach i konferencjach o skutecznej profilaktyce**